
Raievska, Ya.M. Peculiarities of inter-professional interactions during work with children and youth. *The main agent of social work, its central actor is a specialist in the social sphere. In today's conditions, modern youth require special social support and social protection because young people, who are at the state of formation and consolidation of their life positions, create more than half of the country working population, have own orientations, interests and needs, and feels especially painfully the burden of economic crisis and lack of state allocations for social needs.*

The issue of inter-professional interactions between social work agents is determined primarily by their functional tasks and technological positions. The level of partnership development is appropriate at all levels. The highest level is characterized by the interaction of governmental and non-governmental organizations, when the major part of social services is provided by public, charitable organizations. The forms of inter-professional interaction at work with children and young people have the tendency to changes (the more complex structure of relations is being developed).

Key words: *youth, social policy, social work, specialists in the social sphere, inter-professional interaction.*

Відомості про автора

Раєвська Яна Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Raievska, Yana Mykolaivna, PhD in Psychology, docent of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Faculty of Correctional and Social Pedagogy and Psychology, Ivan Ohienko State University in Kamianets-Podilskiyi, Ukraine

E-mail: raewskaya@ukr.net

УДК 159.9(7)23

Рябовол Т.А.

ДЕТЕРМІНАНТИ НЕДОРОЗВИТКУ ФУНКЦІЇ ПРОГНОЗУ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Рябовол Т.А. Детермінанти недорозвитку функції прогнозу сучасної молоді. *У статті викладено результати теоретичного*

дослідження детермінант недорозвитку прогностичної функції у сучасній молоді. Очікування від найближчого оточення, його прояви в поведінці, формування здатностей та здібностей передбачення, вплив переконань та настанов на прогнозування, роль у формуванні цінностей, особливості, що залежать від етнокультурного рівня. Здатність до передбачення, як важлива складова процесу адаптації до будь-якого середовища, в тому числі, й до соціального розвивається під впливом різноманітних форм взаємодії індивіда та навколишнього середовища. На її розвиток та формування впливають: колективне несвідоме, соціальна ситуація розвитку, виховання, рольові очікування, прогнозування та передбачення притаманно творчості та самореалізації людини, пошуку референтної групи та індивідуалізації.

Проаналізовано особливості здатності до прогнозування притаманні нашим сучасникам. Розглянуто вплив сучасного життя на розвиток здатності прогнозувати, планувати та конструювати своє життя. Дослідженням підтверджено, що відсутність або слабкість цих умінь викликають складні переживання для неформованої особистості в ситуації життєвого вибору. Проаналізовано феномен «картини світу» самоздійснюючого пророцтва та виявлено особливості сприймання та осмислення минулого і теперішнього та очікувань від майбутнього. Теоретичні розвідки можуть бути використані для розроблення концепції дослідження очікувань від майбутнього у осіб з девіантною поведінкою та їх пристосування до життя в соціумі.

Ключові слова: підлітки, молодь, картина світу, прогностична функція, ціле покладання, планування, критичне мислення.

Постановка проблеми. Проблеми пов'язані зі сприйманням, пристосуванням та перетворенням навколишнього постають перед кожною людиною. Для того, щоб планувати свої дії, людина має потребу стійкої та стабільної картини світу, тому що, на відміну від інших живих істот, у неї є перспектива і майбутнє. Здатність людини до передбачення майбутніх подій та дій з випередженням у часі завжди привертала увагу психологів, адже вона прямо стосується ефективності організації індивідом власного життя, пристосування до

життя в соціумі, впливу на навколишній світ та інших людей. Дж. Оруеул: «Хто керує минулим, той керує майбутнім; хто керує сьогоднішнім, той керує минулим.»

Складність даного феномену зумовила виникнення цілого ряду підходів, до його вивчення. На сьогодні надбання офіційної науки в галузі прогнозу не дуже відрізняються від знань науковців минулого та позаминулого століття. Якщо на вітчизняних теренах «домінують відверто ірраціональні практики³, то на Заході більшою популярністю користуються квазіраціональні експертні прогнози. Але насправді ступінь раціональної обґрунтованості експертних прогнозів часто не перевищує ворожіння на магічній кулі».

Мета статті – представити результати теоретичного вивчення детермінант, які перешкоджають формуванню функції прогнозу у сучасної молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здатність до прогнозування психологами визначається як здатність діяти й приймати ті чи інші рішення з певним просторово-часовим випередженням щодо очікуваних, майбутніх подій. Функція прогнозу, з нашої точки зору, це своєрідне висування гіпотез що до майбутніх реакцій, дій, процесів, їх мисленнєве проектування, моделювання та планування.

Словник іншомовних слів дає таке визначення детермінант: «Це чинник, який визначає, обмежує; визначник» того чи іншого явища. [\[6\] Тому](#) в даній статті ми розглянемо деякі із соціально-психологічних чинників, які визначають розвиток функції прогнозу сучасної молоді людини. Прогностична функція, здатність до прогнозу майбутнього, передбачення є однією з вищих функцій когнітивної сфери людини. Найактивніший її

---

³ Д. Леонтьєв пише про Росію, з точки зору автора статті в Україні ситуація аналогічна.

розвиток відбувається починаючи з молодшого юнацького віку, хоча основи елементарні форми закладаються значно раніше.

Важливо вказати, що потреба в передбаченні майбутнього з'явилася відразу за потребою у виживанні організму. А механізм елементарного прогнозу вже існує у досить простих форм життя, як частина з інстинкту виживання. Короткотривалий прогноз виник спочатку, як механізм уникання смертельної небезпеки, для організмом смертельних загроз як мінімум до етапу розмноження. Далі, в процесі еволюції живих істот, його функції ускладнилися: у людини прогностичні уміння служать як для організації суспільного життя, так і для життя кожного індивіда зокрема.

Власне, функція прогнозу так і залишається тісно пов'язаною з потребою виживання, контролем ситуації, регуляцією поведінки відповідно до змін, що відбуваються навколо та всередині самого індивіда.

І повноцінне життя людини в сучасному світі важко собі уявити без цілей, проектів та планів на майбутнє. Щоправда, далеко не всі вони здійснюються, доводиться визнати, що у більшості людей здатність до передбачення майбутнього доволі обмежена. Невпинні процеси, які призводять до зміни епох протягом життя одного-двох поколінь, змушують визнати, що на сьогодні точним може бути тільки доволі короткочасний прогноз. Останнім часом популярною серед сучасних психологів стала думка про те, що гнучкість стратегій та тактик поведінки людини важливіша за уміння передбачати результат, адже вона дає можливість пристосовуватися та виживати в процесі тих чи інших подій, зокрема й надзвичайних [1]. «Там, де є майбутнє, завжди є тривога, адже, те, що відбудеться в майбутньому, найсильніше визначається саме тими факторами, які зараз передбачити неможливо. Тому так важливо бути готовим до деякої невизначеності, непередбачуваності та перебувати з майбутнім в діалозі», – пише Д.

Леонт'єв, – «Ми повинні швидко реагувати на те, що відбувається і коригувати свої плани, не допускаючи того, щоб вони робили нас сліпими до змін.»

Важливою детермінантою передбачення, з нашої точки зору, є потреби індивіда та ставлення до їх задоволення. Безперечно у живого організму, яким є людина, потреб дуже багато, усвідомлення їх, систематизація та віднесення до того чи іншого рівня в ієрархії є частиною аналізу, без якого неможливо скласти реального прогнозу, спланувати діяльності, досягти поставлених цілей.

Сучасній людині для досягнення мети необхідна взаємодія з іншими людьми. Відповідно, людина з недорозвинутою функцією прогнозу дезорієнтована в часі та просторі, адже вона не уявляє результату своєї діяльності, не бачить до яких наслідків призведе та чи інша дія її чи партнера із взаємодії. Такою людиною легко маніпулювати, досить часто, вона вчиняє правопорушення під впливом емоцій, діючи імпульсивно та необдуманно. Варто вказати, як деякі особливості структури особистості впливають на здатність на поведінку індивіда з несформованою функцією прогнозу. За умови психотичної структури особистості, тобто недорозвитку моральних норм та цінностей, він керується лише власним тимчасовим задоволенням, вигодою, не зважає на потреби інших, правилами соціуму. Така людина ніби живе тільки «тут і тепер», це надає їй достатньо енергії, однак, проблема полягає в тому, що вона не знає, куди спрямовувати всю свою енергію. Індивід, який не здатний до планування, стратегічного мислення практично не керує своїм життям.

Межові особистості мають не просто нестійкі цілі та плани, їх погляди на життя в короткий проміжок часу під впливом емоцій змінюються до кардинально протилежних. Тому про довготривалі плани тут певно також не йдеться. Якщо ж структура особистості невротична, шкоди

від неї суспільству менше. Однак вона також може скоювати правопорушення, або ж підтримувати інших у їх злочинній діяльності, реалізуючи свою потребу у прийнятті. Крім того такому індивіду важко досягати своїх цілей, реалізувати плани, інакше кажучи, бути господарем власного життя. Втім роль функції прогнозу в структурі особистості можна вважати вже певним результатом розвитку індивіда, якому передуює і нейропсихологічний розвиток, і ранній травматичний досвід і взаємодія з найближчими та соціумом взагалі. Отже про всі ці чинники - по черзі. Нові дослідження в галузі нейропсихології пояснюють недорозвиток прогностичної функції в результаті руйнування нейронних зв'язків у певних відділах головного мозку або через розрив взаємодії між ними [5]. На його характер безперечно впливає нейрофізіологічний стан після травми. Так L.T Young, B. Lafer та їхні колеги відзначили, що у дорослих, які зазнали жорстокого насильства в дитинстві, нервові зв'язки в області мозку, пов'язані з регулюванням емоцій, уваги і різних інших когнітивних процесів, серйозно погіршуються. [6] Попередні дослідження вказують на те, що в мозку людей, які відчували зневагу і жорстоке поводження, зменшується обсяг білої речовини в різних частинах мозку. Обсяг та структура білої речовини співвідносяться зі здатністю людини до навчання. Біла речовина складається з мієлінових аксонів, які представляють собою проекції нервових клітин, що дозволяють електричним імпульсам «подорожувати» і переносити інформацію, в той час як мієлін – це ізолююче «покриття», він допомагає електричним імпульсам рухатися швидше, що дозволяє ефективно поширювати інформацію. Інформація, яка надійшла до мозку не поширюється, не переробляється та не засвоюється так ефективно, як у не травмованої людини.

Крім того, в результаті психотравми страждають нейронні зв'язки префронтальної кори та гіпокампу. Функцією гіпокампу є запам'ятовування і кодування навколишнього простору, він активується щоразу, коли необхідно утримати в фокусі уваги зовнішні орієнтири, що визначають вектор поведінки. Однією з функцій гіпокампу є також забування інформації. Це обумовлено тим, що гіпокамп фільтрує інформацію і вибирає, що потрібно зберегти, а що можна забути. При ураженні гіпокампу, зменшення та його об'єму втрачається пам'ять на поточні події за порівняльного збереження слідів довготривалої пам'яті.

В гіпокампі є нейрони, що виконують функцію пам'яті про місця в просторі. На ці нейрони проєктуються розташовані в енторинальній корі нейрони напряму руху голови, нейрони решітки, нейрони кордону і нейрони швидкості. Спільно ці нейрони забезпечують орієнтацію в просторі. Гіпокамп може відігравати роль карти – нейронного відображення навколишнього та розташування в ній суб'єкта. Гіпокамп необхідний для вирішення навіть найпростіших завдань, що вимагають просторової пам'яті (наприклад, пошук шляху до прихованої мети).

Попередні дослідження констатують, що у людей, яким важко адаптуватися до вимог соціуму, залишаються несформованими: функції прогнозу та цілетворення [В. Д. Меделевич, Б. М. Ткач, О. Д. Хомська], критичне та стратегічне мислення [К. Л. Мілютина]; спостерігається розмита ідентичність [А. М. Грись, Т. А. Рябовол], слабкий рівень довірливості та саморегуляції [О. В. Максим], рефлексії та емпатії [Т. А. Рябовол], переважає зовнішній локус контролю [Д. В. Скрипник], мотивація до отримання задоволень без зусиль та асоціальна спрямованість [Є. Л. Доценко, Н. Ю. Максимова, Л. А. Філоненко] – усе це та ін. вже призвело до викривлень в структурі

особистості. Вказані нами ознаки, особливо в поєднанні, призводять до певного комплексу дезорієнтації індивіда у власному житті та в житті соціуму [5].

Прогнозування завжди починається зі сприймання, оцінки існуючої ситуації явища, стану, тому в нашому дослідженні ми не можемо залишити поза увагою так звану картину світу. Кожна людина в процесі свого життя створює власну унікальну картину цього світу, яка сформувавшись, постає між людиною і світом та впливає на його сприйняття. Через неї, як через призму, ми починаємо сприймати цей світ. Картина світу є результатом індивідуально набутих знань і досвіду кожної людини. Багато що з того, що складе картину світу дитини, вона отримує від взаємодії з батьківськими фігурами. Причому увесь багаж їхньої взаємодії вона записує, не усвідомлюючи. Таким чином, разом з правилами життя записуються інтроєкти, настанови, сценарії інших людей. Особиста призма, одночасно дозволяє сприймати реальний світ, з іншого боку – так чи інакше переломлює та спотворює його.

Таким чином, картина світу тією чи іншою мірою спотворює сприйняття реального світу травмованої людини, обмежуючи її адаптивні можливості. Вона робить її пристосування до Світу автоматичним, стереотипним, позбавленим творчої складової. Людина, одного разу потрапивши в свою «пастку картини світу», подібно до героя фільму «День Бабака», буде з дивовижною постійністю «репродукувати» одну й ту ж саму картину цього Світу [3]. У реальному житті протиріччя між картиною світу і Світом часто породжують проблеми психологічного плану. Існуючі Картини Світу підлаштовують Світ і Іншого під своє уявлення про них, ігноруючи, спотворюючи, змінюючи реальність. Є безліч механізмів, які деформують реальність. У психоаналізі вони описані як захисні

механізми (проекція, витіснення, знецінення, ідеалізація, сублімація) В гештальт-терапії – це механізми розривання контакту (інтродекція, проекція, ретрофлексія, еготизм, дефлексія) Як бачимо, існує багато механізмів, що спотворюють, обрізають та змінюють реальність.

Складність полягає в тому, що людина не усвідомлює цього, вважаючи, що її картина світу і є реальний світ. «Ступінь збігу – спотворення може бути різним. Тут надаються необмежені можливості для варіацій в її творенні. Найбільше ці нестиковки стають помітні, коли людина вирішує кардинально змінити щось у своєму житті (швидко розбагатіти, одружитись, досягти успіху в кар'єрі) або в періоди життєвих криз. У періоди психологічної стабільності людина не так часто «змінює» свою картину світу. Як правило, це трапляється в ситуації життєвих криз. У ситуації життєвої кризи звична для людини картина світу «тріщить по швах». Криза надає людині шанс скорегувати свою картину Світу, яка занадто явно перестала потрапляти в «пазли реальності». Тут важливо пам'ятати, що криза не змінює світ, реальність, вона дає шанс змінити тільки картину Світу. Досвід завжди індивідуальний. На жаль, він не завжди буває позитивним і безболісним. Іноді цей досвід травматичний.

Травма з'являється там, де відбувається зіткнення реальності та внутрішніх настанов, цінностей, якихось знань про себе та світ. Травматична реакція на подію розвивається у випадку, коли індивід не може прийняти дану реальність. Або у випадку, коли події розвиваються занадто швидко, і на проживання та засвоєння інформації та емоцій не вистачає часу або ресурсів. Перший випадок більше стосується шокової травми, другий – ймовірноше притаманний травмі розвитку. Шокова травма – це подія, яка різко змінює життя людини: з'валтування, автокатастрофа, раптова смерть близької людини. Іноді шоковою травмою може бути зрада, розлучення, втрата

роботи – це часто залежить від супутніх чинників, від тієї життєвої ситуації, в якій знаходиться людина та її ресурсів.

Картина світу травмованої людини як тріснуте скло в окулярах. Світ для травмованого втрачає цілісність. Будь-яка травма потужно впливає на існуючу картину світу, змінюючи її. Причому мова йде як про гостру, так і про хронічну травму – травму розвитку. Травма розвитку – ситуації хронічних фрустрацій сензитивних для даного періоду розвитку потреб (в безпеці, в безумовній любові, прийнятті), в яких дитина перебуває тривалий час. В цей період інтенсивність переживань за одиницю часу може бути невисокою, однак їх накопичення, призводить до руйнування на психологічному та нейропсихологічному рівнях.[3]

Картина світу травмованої людини як тріснуте скло в окулярах. Світ для травмованого втрачає цілісність. Виникає враження, що «я неправильний» або «світ неправильний» – це найсильніший внутрішній конфлікт, який буває дуже боляче і непросто прожити. «З тих самих пір щастя і спокій для них – це відчуття неминучої катастрофи, що насувається.», – пише І. Млодик. Вони, як правило, не люблять свята, кривляться у відповідь на чиїсь компліменти і запевнення в любові, не вірять тим, хто цікавиться ними зі щирими намірами, руйнують сімейну ідилію, доводячи все до скандалу «...Як тільки на горизонті їх життя починає світити сонце, вони неодмінно все зроблять так, щоб вибухнула грандіозна драматична буря. І весь світ кидається на допомогу.» [2]

Несвідомо вони прагнуть позбутися болю, прожити його. Через це людина може регулярно потрапляти в ситуації, в яких травма, так чи інакше, повторюється. І тим самим відновити власну цілісність, повернути собі себе.: їм потрібно в щоб те не стало відтворити травму, тільки при цьому всі підсвідомо взяти під свій контроль, тепер

вони вже не дозволяють, щоб все траплялося раптово, як колись, коли це було в перший раз. Це відбувається несвідомо, в надії прожити травму з іншим результатом, більш благополучним.

На жаль, частіше це призводить до ретравматизації – повторної травми «по тому ж місцю». Так відбувається, тому що «травматик» не має власного ресурсу для проживання емоційно напруженій ситуації, його власних сил недостатньо. Немає й підтримки оточуючих – вони або не знають, що «травма тик» її потребує, або він не може її прийняти, не вміє цього робити, неусвідомлено відкидає. Ситуацію посилює і те, що велика частина переживань не тільки не озвучена, але і не усвідомлена, внутрішньо не розпізнається. І здається, що події – це набір нещасливих випадковостей. [2]

Описаний психотерапевтом своєрідний, але доволі поширений спосіб контролювати цей світ та власне життя людиною, що перенесла психотравму. Пережитий страх повертається кожного разу, адже по суті це страх болю, що залишився після травми.

Окрім нейрологічних ушкоджень та психічних порушень до недорозвитку функції прогнозу призводять: тривала фрустрація базових психологічних потреб дитини, нехтування ними. Життя в замкненому просторі (інтернатні заклади, дитячі будинки), де базові потреби дитини забезпечують дорослі, в той час, як дитина ізольована від планування діяльності, що вчить її піклуватися про себе та інших.

В дизфункційних сім'ях, проблема розвитку прогнозу, цілепокладання та осмисленості життя – сімейна проблема. За умови ж педагогічної занедбаності, в сім'ях алкоголіків або психічнохворих батьків, розумовим розвитком дитини не займається ніхто. Незформованість цієї функції у батьків, призводить до того, що діти наслідують її

відсутність у поведінці дорослих, та й самі дорослі не знають, що цю здатність варто розвивати у дітей.

Недорозвиненою функція прогнозу виявляється і в дітей, які виховуються у, на перший погляд, благополучних сім'ях. Детальніший аналіз сімейної ситуації показує викривлення: в бік непослідовності вимог, покарань та нагород або гіперпротекції. На розвиток функції прогнозу впливають також сімейні традиції та сценарії, що традиційно повторюються з покоління в покоління, вбудовуються в генетичну пам'ять, формують ментальність. В Україні попередні покоління жили в умовах воєн, та тоталітаризму, де тривале планування не мало сенсу, наступні – в умовах, коли все за них вирішувала держава, коли для виживання корисною була пасивність та завчена безпорадність індивіда. Сучасне покоління живе в нових реаліях, в часи таких стрімких суспільних змін, що подібний життєвий досвід попередніх поколінь стає непотрібним баластом для молодих.

Шкільне навчання у більшості загальноосвітніх закладів також не забезпечує учнів уміннями та навичками прогнозувати, планувати та ставити життєві цілі. Втім, якщо окремі предмети такі, як логіка, інформатика, можуть допомагати розвивати мислення та його функції, то підлітки, схильні до правопорушень не виявляють інтересу до навчання.

Варто також враховувати особливості підліткового віку, який сам по собі є кризовим, і перебіг цієї кризи доволі непростий у соціально-здорових підлітків. Підлітки взагалі схильні знецінювати досвід попередніх поколінь, що ж стосується соціальнодезадаптованих, вони через порушення у стосунках зі значимими дорослими ще більше нехтують їхніми досягненнями, порадами та повчаннями та відкидають позитивний досвід набутий старшими. У цьому віці вони демонструють своє прагнення до самостійності, але страх і неготовність жити дорослим життям часто призводять до конфліктів з

іншими людьми, неадекватних поведінкових реакцій, імпульсивних вчинків, агресивних проявів і т.п. Підлітки з нестабільною поведінкою часто мають спотворені уявлення про власну життєву перспективу, вони демонструють байдужість до майбутнього, їхні думки стосуються дій «тут і тепер», бажання отримати з нього максимум розваг та насолоди. Вони не хочуть визначатися із власним майбутнім, не мріють про професію, не будують планів. Ще Л. Виготський вказував, що підлітка характеризує не слабкість волі, а слабкість цілей. Якісна відмінність підліткового та юнацького віку полягає у ставленні до майбутнього. Аналізуючи кризу підліткового віку, Л. Божович наголошує на її неоднорідності з точки зору формування орієнтацій на майбутнє. Так, перша фаза характеризується виникненням здатності орієнтуватися на мету, що виходить за межі сьогодення, а друга – усвідомленням свого місця у майбутньому, тобто зародженням життєвої перспективи. Підліток ставиться до завтрашнього дня з позиції сьогодення, а юнак – до сьогодення з позиції завтрашнього.

І в той же час відсутність розвиненої часової перспективи в підлітковому віці є причиною безнадійності та самотності. Як зазначає Л. Регуш, результати досліджень, спрямованих на вивчення причин самогубств підлітків, тут є доволі показовими. Виявляється, що однією з них є невміння зрозуміти відносність часу, відсутність часової перспективи. Багато підлітків переживають «зараз» як «завжди», і якщо їм тепер з якихось причин погано, то вони думають, що погано їм буде завжди, довіку. Єдиний виходом з такої ситуації вони вважають самогубство. І психологи-консультанти, які працюють із наркозалежними, стверджують, що спільною їхньою особливістю також є відсутність мети, як часового орієнтиру в житті.

Висновки. Таким чином, формування функції прогнозу залежить від багатьох соціально-психологічних чинників: існування в анамнезі нейропсихологічних порушень, психологічних травм, особливостей структури особистості, певних особливостей виховання, сімейних традицій, настанов та сценаріїв, недоліки сучасної системи освіти і виховання, ментальність. Її достатній розвиток, безперечно, є дуже важливим для повноцінного життя особистості, її самореалізації та саморозвитку, впливу на життя соціуму.

Список використаних джерел:

1. Дмитрий Леонтьев. Вызов неопределенности как центральная проблема психологии личности. // Экзистенциальная традиция: философия, психология, психотерапия. 2007. № 1 (10). С. 121-130.
2. Ирина Млодик. Созидатели личных катастроф или как позволить себе счастье/ <https://www.irinamlodik.ru/blog>
3. Геннадий Малейчук. [В плену у субъективной реальности: \(ловушка картины мира\)](https://psy-practice.com/Maleychuk_Gennadiy_Ivanovich/) Интернетджерело: посилання від 04.10.2019 / https://psy-practice.com/Maleychuk_Gennadiy_Ivanovich/
4. Ірвін Яллом. Дар психотерапії. Интернетджерело: посилання від 12.10.2019 / http://loveread.ec/read_book.php?id=37034&p=1
5. Психологічні механізми ресоціалізації осіб з девіантною поведінкою в умовах суспільних змін. Кол. монографія за ред. Н. Ю. Максимової. Інститут Психології Г. С. Костюка. Київ, 2018. Интернетджерело: посилання від 14.10.2019 http://lib.iitta.gov.ua/713769/1/3BIT_%20д.а.%20%28pdf.io%29.pdf
6. Словник іншомовних слів. Интернетджерело: посилання від 14.10.2019 <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=term&d=18&t=11449>

Spysok vykorystanykh dzherel:

1. Dmy`try`j Leont`ev. Vyзов neopredelennost` kak central`naya problema psy`xology`y` ly`chnost`. // `Экзы`stency`al`naya trady`cy`ya: fy`losofy`ya, psy`xology`ya, psy`xoterapy`ya. 2007. # 1 (10). S. 121-130.
2. Y`ry`na Mlody`k. Sozy`datel`y` ly`chnых katastrof y`ly` kak pozvoly`t sebe schast`e/ <https://www.irinamlodik.ru/blog>

---

3. Gennady`j Malejchuk. V plenu u sub`ekty`vnoj real`nosti` (lovushka karty`ny my`ra) / https://psy-practice.com/Maleychuk_Gennadiy_Ivanovich/

4. Irvin Yallom. Dar psy`xoterapiji Internetdgerelo: posylannya vid 14.10.2019 /http://loveread.ec/read_book.php?id=37034&p=1

5. Psy`xologichni mexanizmy` resocializaciyosib z deviantnoyu povedinkoyu v umovax suspil`ny`x zmin. Kol.monografiya za red. N. Yu. Maksy`movoyi.Insty`tut Psy`xologiji G. S. Kostyuka. Ky`yiv, 2018. Internetdzhherelo: posy`lannya vid 14.10.2019

6. Slovny`k inshomovny`x sliv. Internetdzhherelo: posy`lannya vid 14.10.2019 <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=term&d=18&t=11449>

Ryabovol, Tatyana A. Determinants of the prognostic function undevelopment in modern youth. *The article contains the results of theoretical achievement of determinants of the underdevelopment of prognostic functions in ordinary young people. The expectations for one's entourage, their exertion in his behavior, formation of prediction capability, the influence of convictions over prediction, their role in value shaping, the particular qualities depending on ethnocultural level.*

Prediction capability as an important part of adaptive process for any environment, including social one, develops under influence of different forms of intercommunion of the individual and the environment. Its formation and development depend on hive mind, social situation of development, upbringing and role expectations. Prediction is common to creativity and self-fulfillment, searching of reference group and individuation.

Here we investigated the prediction capabilities common to our contemporaries. The impact of modern life on the capability to predict, plan and build one's life is examined in the article. The research confirmed that lack or weakness of these capabilities can invoke the difficult feelings in unformed personality in the situation of the vital choice. The phenomenon of "picture of the light" of the self-created prophecy is analyzed, and special features of the dream and the understanding of the past and present and the appearance of the Maybut are revealed. The theoretical conclusions can be used for developing future expectations study concept for individuals of deviant behavior and for their adaptation to social life.

Key words: young men, picture of the world, prognostic function, goal setting, planning, critical thinking, life choices.

Відомості про автора

Рябовол Тетяна Анатоліївна, старший науковий співробітник лабораторії психології дезадаптованих неповнолітніх Інституту психології імені Г.С. Костюка, Київ, Україна

Ryabovol, Tatyana A., a senior researcher at the Laboratory of Psychology maladjusted juveniles G. Kostiuk Institute of Psychology, Kyiv, Ukraine

E-mail: rta2008@ukr.net

УДК 316.6:159.923:33

Турина О.Л.

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ ОЦІНЮВАННЯ ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ЯК ФЕНОМЕНА МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Турина О.Л. Критерії, показники та рівні оцінювання іміджу керівника як феномена міжособистісної взаємодії. У статті представлені критерії, показники та рівні оцінювання іміджу керівника як феномену міжособистісної взаємодії. Розуміння професіоналізму і продуктивності діяльності в контексті дослідження іміджу керівника дало підстави для виділення рівнів продуктивності діяльності зі створення іміджу, а відповідно і продуктивності іміджу як феномена міжособистісної взаємодії. На основі результатів власного дослідження представлено рівні оцінювання іміджу керівника: соціально неприйнятний, соціально прийнятний та оптимальний. Виявлення критеріїв, показників та рівнів оцінки іміджу керівника вказало на напрямок оптимізації іміджу як феномена міжособистісної взаємодії через послідовне та планомірне підвищення рівня іміджевої компетентності особистості зі створення іміджу.

Ключові слова: імідж, міжособистісна взаємодія, критерії, показники оцінювання іміджу керівника, професіоналізм, іміджестворююча діяльність.

Турина Е.Л. Критерии, показатели и уровни оценки имиджа руководителя как феномена межличностного взаимодействия. В статье представлены критерии, показатели и уровни оценки имиджа руководителя как феномена межличностного взаимодействия. Понимание профессионализма и продуктивности деятельности в